№ 87 Ausgabe B.

ГОМАН

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты:
на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Цэна абвестак:
на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 87 (179). Год II. Вільня, 30 кастрычніка 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

ЗМЕНА КАНЦЛЕРА.

Італьянская катастрофа.

29 кастрычніка.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Мгла і туман абмежывалі ваенную чыннасць. Уздоуж Ізэра ажыўлены агонь. Пры Діксмуйдэн ён дайшоў вялікай сілы. Між лесам Гутгольст і Ліс пасьля сільнаго агня англіцкая пяхота атакавала на поўначы ад чыгункі Бэссінг-Стадэн. Штурм зламаўся пад нашым агнём.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пры Шмэн дэ Дам вялікіе францускіе сілы пасьля вельмі сільнай падгатоўкі агнём двойчы штурмавалі пры Брэ. Нашым агнём і контратакай ворагі адкінуты, панёсшы цяжкіе страты і страціўшые палонных.

22 кастрычніка ворагі утрацілі 48 самалётаў.

Усходні тэатр.

Без перамен.

Італьянскі тэатр:

Атакі нямецкіх і аўстрыяцкіх дывізій арміі генэрала Отто ф. Бэлёв зламалі ўвесь італьянскі фронт на Ізонцо. Разбітая італьянская армія адступае на Таліамэнто. Трэйцяя італьянская армія ад Віпаха да мора сьпешна адступае уздоуж адрыатыцкаго узбярэжжа. На поўначы ад мейсца прарыву італьянскі фронт у Карнытні да праходу Плекен скрануўся гэтак сама. Нямецкіе і аўстрыяцкіе войскі стаяць перад Удінэ, бышшай глаўнай кватэрай італьянцоў. Аўстрыяцкіе войскі занялі Кормонс. Усе дарогі засыпаны павозкамі італьянскай арміі і жыхароў. Чысло палонных і дабыча узрастаюць неустанна.

БЭРЛІН. „Lok. Anz.“ даведалася, што Імпэратар пастанавіў даць адстаўку канцлеру Міхаэлісу. Імя намесьніка яго ешче невядома.

Баварскі міністэр, гр. Гэртлінг, прыехаў у Бэрлін.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Ля заходняго узбярэжжа Англіі нашы падводные лодкі затапілі ізноў 6 параходаў.

ЛЮГАНО. Італьянскі кароль з глаўнай кватэры прыехаў у Рым і той-час прыняў міністроў і маршалка сэнату.

Газэты кажуць, што як кароль ехаў праз вуліцы, дык ніхто яго не вітаў, хаця народу сабралося вельмі многа.

Лічаць канечне патрэбным утварэньне новаго міністэрства.

Жыхароў Удінэ апавесьцілі, што место можэ аказацца занятым ворагамі, і народ можэ пакінуць яго. Шмат хто выехаў з места.

Міланскіе і рымскіе газэты прызываюць народ астацца спакойным і панаваць над сваімі нэрвамі. „Італія заўсёды зваёвывала сілы банбароў“.

„Popolo d' Italia“ моліць саюзьнікоў аб помач. Газэта канчае сваю стацьцю славамі: „Гармат, гармат і гармат!“

КОПЭНГАГА. Тутэйшая газэта „Borsen“ пішэ:

„Пецярбург перэстаў быць сталіцай Расеі. Ужо некольскі тыдноў таму назад доўгіе поезды вывязлі скарбы Пецярбурга, а цяпер збіраюцца пакінуць яго урад і дыпломаты. Место мае выгляд уміраючаго“.

ПЕЦЯРБУРГ. Член амэрыканскай камісіі дзеля ўпарадкаваньня расейскіх чыгунак высказаў вельмі пасымістычны пагляд. Фінансовая катастрофа расейскіх чыгунак будзе ўдарам ня толькі для Расеі, але і для сусьветнай таргоўлі пры аднаўленьні мірнаго жыцьця.

МАСКВА. (П.Т.А.). Конфэрэнція палітыкоў прыняла гэткую рэзолюцію:

Конфэрэнція даручае сваім дэпутатам у пецярбурскім падгатавіцельным парлямэнці дабівацца ад ураду выключэньня палітыкі з арміі; аграніченьня чыннасьці салдацкіх камітэтоў толькі чыста гаспадарчыаі справамі; навароту ладу, устанаўліваючы ўсюды ваеннае палажэньне і адмовы ад усіх спроб перастройкі жыцьця старонкі на соцыалістычных асновах.

Да нашай краёвай інтэлігэнціі.

(Адкрытае пісьмо).

Гл. пачатак у № 86.

Ядыная ў цяперашні момэнт задача адраджаючайся Літвы і Беларусі—гэта выкарыстаць уклад палітычных варункоў, ды ўзяцца за адбудову свайго дому, сваей гасударственасьці. Літвіны ужо пачалі гэту работу, знаходзячыся ў тым шчасьлівым палажэньні, што ўжо раней, ня гледзячы на апалячэньне свае інтэлігэнціі і нават супроць яе, ствары́лі хоць нячысьленны гурток сваей нацыональнай інтэлігэнціі, ды пры гэтым важную з нацыональнаго пагляду, хоць і лішне захватную ролю адыграло літоўскае духавенство.—Беларусы знаходзяцца ў горшым палажэньні,—як я сказаў на пачатку, ў палажэньні трагічным. Народ беларускі у асобі сваей нацыональнай інтэлігэнціі прэдстаўлен горача мілуючай сваю справу, але нячысьленай групай людзей, а большасць яго радзімай інтэлігэнціі—спольшчэные „паны“ і духавенство—выступае, як заядлы вораг яго, цікуючы на кожную прагу беларускай сьвядомасьці, скуль-бы яна ні выявілася—з верху, ці з нізу, каб зніштожыць яе ў самым зачатку.

Запраўды, трагічнае палажэньне гэтаго народу—сіраты ў момэнт, калі доля усьміхнулася яму на мінуту, ў момэнт, калі мае магчымасць вярнуць утрачаные прад вякамі прыраджоные правы: маліцца Богу ў матчынай мове, вучыцца ў тэй-жэ роднай мове у школі,—калі перад ім адкрываецца перспэктыва адбудовы загубленай некалісь нацыональнай гасударственасьці. Каб здабыць усё гэта, яму трэба інтэлігэнтных сіл, каторых мае гэтак мала: нявыкарыстаны момэнт можэ ўжо ніколі не вярнуцца. Народу беларускаму трэба, каб яго асьвядомілі, каб адкрылі яму вочы на вялікую праўду, каторая стаіць побач яго, ды ён яе не бачыць,—на тую праўду, што народ гэты—то народ беларускі, а ня польскі, ці маскоўскі, што, як і кожын іншы народ, ён мае свой радзімы язык, каторы быў прад вякамі языком гасударственым, мае правы на самаазначэньне, на стварэньне уласнай самабытнай дзяржаўнасьці,—што на гэта прыйшоў час, каторы трэба выкарыстаць, бо, іначэй ён можэ мінуцца безпаваротна.

Хто-ж скажэ яму гэтые вялікіе праўды, хто разбудзіць гэты народ і прызаве да дзела?

Апалячэная беларуская інтэлігэнція! Паны „тутэйшые палякі“—ксяндзы і земяне! Няўжо-ж вашэ грамадзянскае сумленьне нічога вам не гаворыць? Няўжо-ж не задрыжыць у спольшчэных сэрцах вашых праўдзівы патрыотызм—не прыбраны ў пазычаные пёры, але спакон вякоў краёвы, нацыональны і народны беларускі? Чы гэта зямелька родная са сваімі сумнымі абразамі, сваімі вазёрамі, лесамі і гарыстымі палямі да вас не прамовіць,—чы голасу гэтаго збожнаго народу, што вас „панкамі дажэнькімі“ называе, вуха вашэ не пачуе,—чы яго праўдзівых патрэб, каторых ён сам ешчэ не разумее, ваша душа не адчуе а калі адчуе, дык чы не заговорыць у вас грамадзянскае сумленьне і чы не дасць яно вам цьвёрдаго наказу узяць той-час на свае плечы работу дзеля адраджэньня гэтаго люду—націі, да катораго так чы сяк самі вы прыналежыце?

Або мо' трываючы ў старым засьляпленьні і далей будзеце у адносінах да руху беларускаго заімаць варожае становішчэ, а калі і не яўна варожае, дык раўнадушнае, пасыўнае, дарэмна спадзяючыся, што самай толькі гэтай раўнадушнасьцю, самай пасыўнасьцю засудзіце гэты рух на зніштажэньне—прынамсі дачэснае?

Не ашуківайце сябе: гэты рух, развіцце беларускай сьвядомасьці прыйдзе само сабой, абніме шырокіе массы, станецца магутнай сілай, каторая грозна і гнеўна спытаецца вас: „што вы, нашы старшые браты, нашы духовые айцы, нашы натуральные апякуны і кіраўнікі, учынілі для нас у той час, у той момэнт асаблівы?! Чаму не сталі з намі поплеч, чаму— не прызнаўшыся шчыра і адкрыта, што вы—сыны Беларускай зямлі, або беларусы, ужываючые польскай мовы, і гэтак фальшуючы запраўднае палажэньне,—аб'явілі сябе за палякоў, не памаглі нам адбудаваць наш уласны дом, нашу родную дзержаўнасць? Так, дамос той прыйдзе да вас і спытаецца вас гэтак і скажэ свой справядлівы прыгавор вам!..

Дык, пакуль час, апамятайцеся! Ніхай споўніцца ў вас унутраная перамена! Зьмяніце сваю, так сказаць, вверхную ор'ентацію на ўнутраную, краёвую! Ніхай замест белаго арла на вашым штандары заз'яе пагоня, як некалісь на штандарах вашых дзядоў! Падайце руку рароду, каторы вымагае і мае права вымагаць ад вас гэтай ахвяры, і памажыце яму збудаваць яго і вашу будучыну!

Гэтак вы толькі споўніце сваю павіннасць перад краем, каторы дае вам усё.

Кажэце: „мы тут не колоністы і ня хочэмо быць колоністамі; мы, палякі, тут—дома, мы—гаспадары ў гэтым краю і маемо права аб долі яго і аб сабе, як такіх, судзіць“.

Адкажэм вам: маеце права гэтулькі, паскольку прызнаеце нашу літоўска-беларускую гасударственасць. Але я ведаю, да чаго вы кіруецеся: вы хочаце тут, у гэтым нешчаслівым нашым краю, раздзіраным нялічэнымі праціўнасьцямі, зрабіць ешчэ адну крывавую рану—утварыць польскі Ульстэр, супроць беларускага характера гэтаго краю выстаўляючы ваш „уласны“ нацыональны характэр; мэта ваша — стварыць гасударство ў гасударстве з усемі яго прыналежнасьцямі, с сецьцю шчупальцоў, раскінутай па ўсім краю дзеля высысываньня яго нацыональных асобнасьцей, дзеля дэнацыоналізацііі. Раз стануўшы на фальшывым—процікраёвым становішчы, вы топчэцеся ў зачарованым коле, шукаючы выхаду, каторы вось перад вамі широка адчынен; а гэта ёсць: прызнаньне сябе за грамадзян Беларускаго краю і прыняцьце ўсіх выплываючых з гэтаго далейшых консэнквэнцій і абавязкоў, хаторые ускладае на вас такое прызнаньне.

С прычыны таго. што будучая беларуска-літоўская гасударственасць, само сабой разумеецца, будзе апірацца на дэмократычных і лібэральных асновах, нацыональные і культурные правы ўсіх іншых нацыональнасьцей гэтаго краю будуць, як трэба, забаспечэны—аднак, с тэй умовай, што'яны прызнаюць ядыную гасударственасць—літоўска-беларускую. Бо німа даўнасьці для правоў народу, і гасударственасць, трываўшая цэлые сталецьця пад іменем Беларуска-Літоўскай дзержавы і загубленая сто лет таму назад, мусіць быць вернена паўстаўшым да новаго жыцьця беларусам і літвіном, адвечным гаспадаром гэтаго краю, яго жывым массам народным. Гэтые массы маюць права самі пастанавіць аб сабе, быць панамі на сваей зямлі, і ўсё іншае павінно падчыніцца гэтай магутнай волі масс—большасьці.

Дык вось для вас, паны „палякі“, ёсць толькі два выхады: або прызнаць сябе за грамадзян гэтаго краю, за сыноў гэтай зямлі і стануць у адзін рад з народам, між каторым жывецё, — або прызнаць сябе за асобную нацыональнасць, чужую для гэтых масс — нават варожую да іх, бо з захватнымі апэтытамі, нязгодную уступіць захопленых становішч, заздросна пілнуючую свайго „стану ўладаньня“.

Перад вамі, паны „палякі“, дзьве дарогі. У гэты асабліві момэнт вы апынуліся на розстані і маеце на выбар адно, ці другое. Найбліжэйшая будучына пакажэ, што ў вас прамовіць ямчэй: грамадзянскае сумленьне, пачуцьцё абавязку перад народам, с каторага вы вышлі і сярод каторага жывецё, народам, каторы ёсць, жыве і клічэ вам: „памажыце!“—чы мо' ваша дэзор'ентація нацыональная і палітычная, фальшывае нацыональнае становішчэ, жаданьне захватоў. І або вы пойдзеце поплеч з людам вашым, як яго старшые браты, прыяцелі і бацькі, і, падаўшы яму руку, паможэце яму выйсьці на дзеннае сьвятло — да таго сонца самабытнасьці, на каторае мае права кожын народ, хоць бы цэлые сталецьця прабываў у цемры, забыцьці і занедбаньні,—або ў злучэных радох выступіце, як ворагі яго права на самаазначэньне, на будову ўласнай гасударственасьці, ўсюды і заўсёды нішчучы работу яго.

Прабіла гісторычная гадзіна, каторая выявіць вашу палітычную мудрасць і дасьпеласць, ці вашэ засьляпленьне і палітычнае банкруцтво. І або нашы дарогі пойдуць адным шляхам да далёкай яснай будучыны, або разойдуцца і будуць усё болей расхадзіцца—на векі.

Вы, панове „польскіе“ інтэлігэнты на зямлі Беларускай, палітычна, культурна і нацыональна абязсілелі, і ўся ваша работа выяўляецца ў нэгаціі (адкіданьні), або ў тым, што вы сьлепа дзержыцеся застарэлых і утраціўшых цану клічоў і формул,—зусім бытцым тые зубры, каторые сілай канечнасьці засуджэны на павольнае выміраньне, бо вы утрацілі звязь з вечна маладой крыніцай сьвежых сіл народных. На паваpоці да гэтай крыніцы, на чэрпаньні з яе сьвежых жыцьцёвых сокаў і дачы з іх падмогай адпору ўселякаму замяжоваму націску, ўсё роўна з якога боку, аснована будучына, аснованы бязцэнные кругазоры і магчымасьці! І калі віленская маладзёж, уздзеўшы на галаву „рогатывкі“ ды начапіўшы арла, думае, бытцым яна споўняе патрыотычны ўчынак,—дык якуюж страшэнную абмылку яна робіць, як кепска асьвядомлена! Ня Польшчу трэба тут цяпер будаваць, а нашу ўласную дзержаву; не арла, а погоню насіць; не „рогатывкі“, але простые мужыцкіе шапкі, якіх ужывае тутэйшы народ; не шматфарбны кракаўскі убор, пекны, але чужы, а сівая сермяга нашаго хлебароба — вось нацыональная опратка! Сюдой дарога—з народам і праз народ! Не вы цягніце яго за сабой у чужые для яго, незнаные староны, але самі ідзіце за ім—туды, куды ён жадае! У гэтым—праўда, рэальная, позытыўная праўда, будаўніцтво ад асноў; ў гэтым - кліч на сягоньняшні дзень; у гэтым—будучына!

Вы, паны тутэйшые інтэлігэнты, утраціўшые жывую звязь с тутэйшым народам, калі б замест шукаць для сябе ідэалоў у Варшаве або Кракаве, замест паддавацца патрыотычным настраеньням ад кракаўскіх танцоў і ўбораў, былі ў бліжэйшай еднасьці з нашым народам, каліб б вы уважліва, с пашанай і тклівасьцю, а мо' і с пачуцьцём унутрэнаго сораму прыгледаліся лепей да шэрай долі тутэйшаго селяніна, каторы с пакаленьня ў пакаленьне, ціха і без нарэканьня, ад калыскі да магілы ў поце чэла гарэ бацькаўскі палетак, ажно пакуль, аслабеўшы і зморэны, с пакорнасьцю волі Божай не паложыць сваю змучэную, пасівеўшую галаву ў дамавіну, каліб-вы—з другога боку—прыгледаліся бліжэй да таго маладога беларускаго руху да адраджэньня, каторы, бытцым кволая ешчэ, скромная красачка ў цяню развівае свае колеровые пялюсткі, да таго руху, поўнаго гарачаго патрыотызму і жаданьня вырвацца к сонцу, к праўдзе, к жыцьцю, — дык можэ ў сэрцы сваім вы бы выкрылі вялікую праўду, што тут вашы браты, тут ваш люд, тут ваша Бацькаўшчына,—што у гэтым ваша будучына і згэтуль павінны вы чэрпаць свае палітычные аспірацііі ідэалы, вашы патрыотычные абавязкі.

А тым нямногім, хто здалее вызваліцца с цесных і утраціўшых цану формул, абняць вокам шырокіе кругазоры і думкай далёка сягнуць у будучыну, я дабаўлю: паводлуг нашаго глыбокаго пераконаньня, новая палітычная мысль, каторую мы сабой прэдстаўляем,—гэта ядыная правільная, ядыная абаснованая—ядыная творчая мысль.

Казімір Шафнагель.

У Вільні і ваколіцах.

× **Бэларускі тэатр.** У п'есе „Каліська“, апрача самаго аўтара, каторый ірае главную ролю работніка Ягора, іграюць: К. Стэфановічанка, М. Булгакоўна, Я. Кучко, Цыуль і ін. Апрача таго за сцэнай будзе пеяць хор, складаючыйся болэй чымсі з 20 асоб.

× **Дарэмные просьбы.** Нямецкіе ўласьці апавешчаюць, што ўсё часьцейшые за апошні час просьбы жыхароў аб пераносі і разборцы пакінутых уцекачамі дамоў ня могуць быць споўнены. Уцекачы, вярнуўшыся з Расеі, павінны знайсьці свае дамы ненарушэнымі, сколькі гэта магчымо.

× **Паніжэньне цаны мяса.** Па загаду Stadthauptmanna у крамах з мясам цэны паніжэны проці даўнейшых на 25%. Новые цэны вывешэны на відочных мейсцах.

× **Праверка пашпартоў.** На Зялёным мосьце і ў іншых пунктах міліцыя затрымлівае прахожых і праверае пашпарты. Хто не мае пашпарту пры сабе, таго карацімуць штрафам.

× **Бытцым у „добрые часы“.** Нейкі станіслаў Рэйсль, напіўшыся п'яны, пачаў рабіць на вуліцы авантуры с прахожымі, каторые яго пабілі так моцна, што Р. трэба было зрабіць пэрэвязку на станціі скорай помачы.

Беларускіе легенды.

Начэпнасць.

(Гл. «Гоман» № 85—86).

За другім сталом седзючы, глядзелі на гэта і дзівіліся.—Максім, што першы прыйшоў у карчму і ўжо добра падпіў, засьмеяўся голасна і закрычаў:—Ого! браце, відаць ты багаты, калі п'еш панскую гарэлку, пэўне начаваў ля Вужова Каменя і знайшоў грошы, або можэ Арына, твая цешча, сваімі чарамі насыпала табе іх поўные кішэні.—Маладзец!

— Калі ня п'юць, то й не дзякуй,—адказаў Васіль,—бо пакажу зара, што другі раз ніколі не адважышся чаўпці німа ведама што.

— Мне пакажэш—ой, ой! глядзеця, ўжо навучыўся чараваць ад Арыны, пакажэ! глядзі, каб ня быў кульгавы, як твая цешча, — а ці ты ведаеш чаму яна троху кульгае на левую нагу?

— Маўчы, калі с табой ніхто ня хочэ гукаць.

— Ніхто ня хочэ гукаць, дык будуць слухаць, а я разкажу ўсім; — паслухайце, раскажу вам, чаму Арына кульгае, гэта ён зробіў, Грышка, сам мне расказваў пад сакрэтам.

Раз у вечары па заходзе сонца ён з касой варочаўся дамоў і пачуў голас чараўніцы, каторая выклікала каровы, завучы кожную па масьці. Ў вечары чуваць было, як па вёсках каровы аказываліся рыкам; зарыкалі таксама і ў яго хляве. Ён спалохаўся, думае: адбярэ малако, бяжыць туды, адкуль чуваць быў голас, каб даведацца, хто ёсць чараўніца; — цікуецца, і што бачыць? — Арына седзючы разчухраная на плоце чаравала.

Будзе блага,—падумаў сабе, трэба як небудзь бараніцца. Дык бяжыць дамоў і кладзе на вароцех хлева сьвянцоную ваду і васковую сьвечку; ледзь адышоўся некалькі сігнёў [1]), бачыць, прылятае сарока, раскідае зельле і дзяўбе сьвечку. Грышка бяжыць у хату, хапае стрэльбу, набітую дробным шротам; стрэляе—пасыполася пер'я, сарока аднак уцекла.

Назаўтрае ён пачуў, што Арына ранена у левую нагу і ляжыць хворая. Зразумеў усенька і думаў сабе: мае памятку, але будзе спаганяць злосць, і запраўды заламала на яго залом у жыці, але ён залом спаліў на асінавых дрывах, і чараўніца сама бязмала ня згінула.

Васіль у злосьці хапіў бутэльку і пусьціў на Максіма, траціў у самые грудзі, скочылі адзін да аднаго, і пачалася бітва.

Шчасьце, што з блізкаго двара аканом ехаў конна і, чуючы дзікі крык аляндара, закіраваў да карчмы. Іосель прыбёг да аканома.

— Ай, паночку! ўбіўства ў карчме, што гэные п'яніцы шкоды мне наробілі!

Аканом саскачыў с каня, мешаецца ў людзі і крычыць, што заўтра за п'янства ўсіх пакарае—і кожны мусіць заплаціць за зробленую шкоду; гам зара ўціх.

Аканом гоніць іх с карчмы і кажэ ўсім ісьці дамоў. Усе разышліся, пастрашаючы адзін аднаго.

Іосель расказаў аканому ўсё, як было, апраўдаваючы аднак Васіля.

— Трэба аб гэтым пагукаць с панам; дурные выдумляюць самі ня ведаюць што, крыўдзюць толькі бедную ўдаву і дзяўчыну, каторая зусім нявінна. Зюкаюць аб нейкіх чарах Арыны, я гэтаго не дазнаў, ведаю тыкеля, што яна зельлям людзём памагае.—Ось надовічы сам бачыў, як у двары паненцы Тэрэсі вылячыла кругі (лішай) на твару. Праўда, што, кладучы ў сьцюдзёную ваду нейкіе каменчыкі, шаптала, і сьцюдзёная вада пачала кіпець, бытцам на агні, загадала мыць таей вадой твар, і Тэрэса зразу ачуняла. Гэткіе чары не тыкеля нікому ня шкодзюць, але яшчэ памагаюць.

— Пан аканом шчырую праўду кажэ, ніхай пан гэтак скажэ паном, а то жаль бярэ слухаць, як людзей крыўдзюць. Ай, была ў мяне добрая гарэлка салодкая; бутэльку разбілі п'яніцы і гарэлку выпілі. Сара, падай—там яшчэ ёсць крыху салодкае гарэлкі—падай сюды пану аканому — і закуску прынясі. У мяне ё шчупак.

Аканом выпіў гарэлкі, закусіў, супакоіў аляндара, што яму за ўсё заплацюць,—сеў і паехаў.

(Далей будзе).

[1]) Сігень—крок, шаг:

✕ **Непрыемная памылка.** Ванда Шалкоўская замест гарэлкі наліла у чарку іншага драгацэннага плаву — карасіны і выпіла яго. Атручэную ратавала скорая помач.

✕ **Нешчасьлівые здарэньня.** На М. Погулянцы у д. № 19 хлопчык 6-ці гадоў Мечыслаў Дагуліс, забаўляючыся з іншымі дзяцьмі, упаў так нешчасьліва, што зламаў сабе ногу. У карэтцы скорай помачы яго адвязьлі у шпіталь пры мястовай салі.

ТаЁба Рышковічанка, вымімая с печы гаршчок з гарачай вадой. перэвярнула яго на сябе і моцна апарыла сабе абедзьве нагі.

✕ **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
24—25	+ 8°	+ 5°
25—26	+ 7°	+ 5°
26—27	+ 9°	+ 1°
27—28	+10°	— 2°

З усяго Краю.

ГРОДНЯ. Каб зберагчы асьвятленьне, крамы надалей павінны будуць зачыняцца ўжо а 5 гадз. вечара.

ГРОДНЯ. Вялікі попыт пры недастачы серчыкоў давёў цану скрыначкі іх да 20 фэн.

НАВАСІОЛКІ. У начы на 25.X. у аднэй тутэйшай кабеты укралі карову цаной 800 марак.

РЫКАЧЭІ. Кальварыйск пав. Тут адкрылі літоўскую народную школу.

СУВАЛКІ. Скупшчыкі выходзяць на мілю і болей за межы места спатыкаць селян, каторые вязруць сюды прадукты на продаж. С прычыны таго, што ўселякая таргоўля не на рынку забаронена нямецкай уласьцю, штрафуюцца за гэта ня толькі прагавітые скупшчыкі, але і селяне.

СУВАЛКІ. Место гэтымі днямі сьвяткавало двухлетні юбілей завядзеньня электрычнаго асьвятленьня. Сперша апрыч урадоў і чыноўнікоў мелі электрычнасць толькі 77 асоб. Цяпер у месьці гарэць 8.000 лямп у урадовых установах і 7.000—у 1.500 прыватных асоб. Электрычную энэргію выробляе локомобіль на 250 конскіх сіл. На новы год на электрычнай станціі мае быць пастаўлен новы локомобіль на 500 конскіх сіл.

СУВАЛКІ. Тут зачынена недазволеная жыдоўская школа.

СУВАЛКІ. За паўгоду красавік—кастрычнік тут радзілося 260 дзяцей, адбыліся 43 шлюбы і памерлі 271 асоба. Міы радзіўшыміся 20 пратэстанцкіх дзяцей, 221—каталіцкіх, 17—жыдоўскіх і 2—праваслаўных. Шлюбоў пратэстанцкіх—7, каталіцкіх—30, жыдоўскіх—6. Прыпадкоў сьмерці 22—пратэстанцкіх, 206—каталіцкіх, 37—жыдоўскіх, 5—праваслаўных, 1 мар'явіт.

КАЛЬВАРЫЯ, мар'ямпольск. пав. Дзякуючы павялічэнай разводцы тытуну селянамі за апошні час тутэйшая фабрыка тытуну „Троцкій і Саломон", быўшая прымушэнай у пачатку вайны закрыцца, пачала ізноў працаваць.

СКАЙСТЭЛЕ, мар'ямпольск. пав. Тутэйшы селянін, Міхал В., палажыў у масло, каторае трэбало здаць, медзі, каб было больш вагі. Міравы суд засудзіў яго за гэта на 3 тыдні ў вастрог.

ПАСЛАУЗЫС, шавельск. пав. Гэтымі днямі тры асобы прыйшлі а 9 гадз. вечара ў вёску Таруцяй да селяніна Сабелеўкаса. Грабежцы гэтые, аружные рэвольверамі і кінжаламі, звязалі Сабелеўкаса і яго сям'ю і зажадалі грошы, які Сабелеўкас узяў у пасагу за своей маладой жонкай (кала 2.300 руб.) З вёскі Таруцяй грабежцы пайшлі ў Пакальнішкі, абрабавалі селянку Валюлене на 300 руб. і забралі розную опратку, ды ўцяклі.

РЫГА. Тэрмін дзеля заявы прэтэнзій да даўжнікоў, жывучых у Рызе, прадоўжэн да 30 лістапада гэтаго года.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

МАСКВА (ПТА). Пасьля важных нарад у Пскове с Керэнскім і ваенным міністрам, прынят плян зашчыты Пецярбурга, пададзены генэралам Чэрэмісовым. Пецярбург будзе ўмацован за стараны Рэвеля, Гапсаля і Пэрнаў; гэтак сама будзе ўмацовано фінляндскае узбярэжжэ.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Вестка аб выезьдзі ураду с Пецярбурга вызвала тамака паніку. Вагзалы выежджаючая публіка здабывае штурмам. Людзі, бачыўшые Керэнскаго, кажуць, што ён вельмі парушэн.

Зроблены вялікіе перамены ў камандзе. За глаўнакамандуючаго паўночным фронтам назначэн генэрал Волочэнк (?). Асобнымі арміямі камандуюць Нотбэк, Чэрэмісоў, Проппгов. Усё гэта—маладые афіцэры, выбіўшыеся энэргіей і растаропнасьцю. Глаўнаго кватэрмістра, ген. Романовскаго, замяніў Дідэріхс.

Тымчасовы ўрад падаў у падгатавіцельны парлямэнт праект закона аб падатку са спадчыны.

МАСКВА. «Партыя маскоўскіх палітыкоў» у сваей рэзолюціі, між іншым, кажэ:

Ня гледзячы на трыумф нямецкаго флота ў Балтыцкім моры і сур'ёзную грозьбу Пецярбургу, грамадзянство адкідае ўселякую думку аб здрадзе саюзьнікоў і сэпаратным міры. Конфэрэнція цьвёрда перэканана, што расейскі народ знойдзе сілу ваеваць далей, каб дайсьці рэзультатоў, згодных с чэсьцю і інтэтэсамі Расеі.

ПЕЦЯРБУРГ. Ваенны міністэр выдаў загад, паводлуг катораго, с прычыны нядзольнасьці міліціі утрымліваць лад, дзеля супакаеньня разрухоў могуць быць ужываны войскі.

Урад пецярб. рады раб. і салд., урад саюза жалезнадарожнікоў, пачтовых служачых, глаўная камісія балтыцкаго флота, камітэт прафэсыональных саюзоў і грамадзянская міліція выбралі супольне камісію дзеля развязкі пытаньня аб абароне Пецярбурга ад замяжовых і ўнутрэных ворагоў.

ПЕЦЯРБУРГ. Паводлуг чутак, Керэнскій пакідае мейсцо глаўнакамандуючаго, каторае мае заняць цяперашні начальнік генэральнаго штабу, Духонін.

Цывільнае насяленьне пачынае ачышчаць Кронштадт.

Есць чуткі, што расейскі ўрад перэбярэцца не ў Маскву, а ў Ніжні Ноўгарад.

ПЕЦЯРБУРГ (ПТА). **Падгатавіцельны парлямэнт.** Генэрал Алексеев сказаў: „Расея перэжывае незвычайна вострый крызіс у звязку з упадкам духа ў расейскаго народа, каторы пераконан, што мы далей ваеваць ня можэм і павінны за ўселякую цану дайсьці той-час міра. Пры гэткіх варунках армія ня може больш лічыць на старонку, каб, апіраючыся на ей, узмацавацца".

ШТОКГОЛЬМ. Швэдскіе газэты даносяць аб прыгатаўленьнях расейскаго гарнізона на Аляндзкіх выспах дзеля ачысткі іх.

ШТОКГОЛЬМ. Швэдскіе газэты трэбуюць неутралізаціі Аляндзкіх астравоў на ўвесь час вайны. Астравы павінны быць заняты швэдзкім войскам да замірэньня.

ШТОКГОЛЬМ. Фінляндзкі генэрал-губэрнатар адбывае нарады с фінляндзкімі палітыкамі аб утварэньні нацыональнаго сэнату, у склад катораго войдуць і соцыялісты.

ЦЮРЫХ. Газэты даносяць, што Фінляндзія маніцца аб'явіць сябе за рэспубліку са сваім прэзыдэнтам. Расейскі урад гатоў прызнаць аўтономію Фінляндзіі, калі яна згодзіцца у дыплёматычных і ваенных справах падчыніцца Расеі і выкарыстае рэспубліканскі лад толькі дзеля правядзеньня сваей унутрэнай організаціі.

ПЕЦЯРБУРГ. Газэты пішуць, што падгат. парлямэнт займецца справай высылкі сям'і Романовых з Расеі заграніцу.

З усяго сьвету.

ВАРШАВА. (В.Т.Б). У каралеўскім палацу ў Варшаве урочыста апавешчэно аб прыняцьці прыналежных чыннасьцей рэгенцкай радай.

З ИТАЛІІ.

ЦЮРЫХ. На глаўнакамандуючаго Кадорну нападаюць вельмі соцыялісты і іх аднадумцы. Упадак міністэрства—пэўны. Парлямэнт раз дзяліўся на дзьве рэзка нязводлівые часьці: шовіністоў і старонніков міра за ўселякую цану.

РЫМ. (ПТА). Парлямэнт перэвагай 314 проці 96 галасоў адмовіўся высказаць міністэрству Бозэлі давер'е.

ЛЮГАНО. Міністэр - прэзыдэнт Бозэлі сказаў у сэнаці і парлямэнці, што ён выходзіць у адстаўку.

Італянскіе парлямэнцкіе кругі трэбуюць, каб армія Сэрайя была з Македоніі ўзята на Ізонцо. Пануе цяжкі пэссымізм. У Мілане урадовые апавешчэньня стараюцца супакоіць народ, кажучы, што дзеля Ломбардіі німа небяспекі. «Ніхай італянскі народ са спакоем спатыкае набліжаючыеся здарэньня. Наступае развязка лёсу Італіі, і кожны чэлавек павінен астацца на сваім становішчы.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

26. X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Уздоўж фронту Фляндрыі ўчора ў дзень і ў начы трывала вострая артылерыйская бітва. Між лесам Гутгольст і Голебэк агонь дайшоў сілы барабанваго. На раніцы пачаліся штурмы.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пасьля сільнай падгатоўкі агнём французы ўчора пайшлі с паўночнаго склону Шмэн дэ Дам у даліну Айет. Нашы войскі, сабраные на палудзенным краю лесу Піно, пасьля кароткай бітвы ўзяты назад на паўночны бераг каналу Уаз-Эн. Пры гэтым нам не ўдалося вывязці ўсяе артылерыі з лесу Піно. На іншых пунктах баталіі наша лінія плянова перанесена за канал пры і на паўночным усходзі ад Шавіньён. Чысьленые спробы ворагоў перайсьці цераз канал усюды адбіты нашым войскам. На усходнім беразі Маасу мы на шырыні 600 мэтроў уварваліся на французскіе пазыціі ля лесу Шом і вярнуліся назад с палоннымі. Некалькі контратак ворагоў крывава адбіты.

Усходні тэатр:

Без перамен.

Італьянскі тэатр.

Нашы дывізіі наступаюць цераз Карфрэйт і Ромцію У безудзержным паходзі ўпярод нямецкіе і аўстрыяцкіе дывізіі выкінулі ворагоў з іх крэпка ўмацаваных горных пазыцій. Пад нашым націскам італьянцы пачынаюць пакідаць плоскагор'е Баінсіца. Шмат дзе мы ўвайшлі ўжо на італьянскую зямлю. Мы ўзялі ўжо больш за 30.000 палонных, у тым ліку 700 афіцэроў, і больш за 300 гармат, між каторымі шмат цяжкіх. Націск саюзьнікоў у два дні прарваў італьянскі фронт на шырыні 50 кіл.

27. X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Французы і англічане у цэнтры фронту Фляндрыі ізноў прабавалі дайсьці развязкі баталіі, кідаючы новые сілы. На поўначы яны дайшлі да Бульдгук. Нашай контратакай яны адкінуты адгэтуль назад—на поле вырв. Між дарогай Клеркэн-Пэлькапэль і дарогай Руле-Іпр англічане вялі некалькі штурмаў; асабліва вострые бітвы былі на заходзі ад Пашэндаля. Ворагі здабылі толькі лініі вырв перад сваімі пазыціямі. Некалькі англіцкіх дывізій штурмавалі між Бэцэляр і Гелювэльт. Яны ўварваліся ў парк Пацэльгук і ў Гелювэльт, але сільнай нашай контратакай адкінуты на свае старые пазыціі.

Удача ў учорашняй баталіі была на нашай старане.

Усходні тэатр:

Нічога новаго.

Італьянскі тэатр

Пад асабістай камандай аўстрыяцкаго імпэратара опэраціі проці глаўнай массы італьянскіх сіл даходзяць вялікай удачы. Другая італьянская армія разбіта. Аўстрыяцкіе войскі здабылі горны хрыбет Стол. Нашы войскі занялі крэпка ўмацаваную вяршыну Монтэ Матайно, высокую на 1641 мэтр. Войскі рвуцца на італьянскую раўніну цераз Юльскіе Альпы. Число палонных даходзіць 60.000, число здабытых гармат—450, ня лічучы несчысьлёнай дабычы ў ваенных матэр'ялах. Збіты 26 варожых самалётаў. Італьянскі фронт на Ізонцо скрануўся да Віппаха.

28. X. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі, ў даліне Ізэра, агонь сільнейшы, чым звычайна, асабліва пры Діксмуйдэн. Між Блянкартсэ і дарогай Мэнін-Іпр артылерыйская бітва вельмі крапчэла. Раніцай ворагі атакавалі на палудзенным заходзі ад лесу Гутгольст, але дайшлі ня большай удачы, чым учора.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На канале Уаз-Эн—крапчэйшы агонь. Паабедзі вялікіе французскіе сілы густымі массамі атакавалі на усходзі ад Вілен і на палудзенным заходзі ад Брэ. Яны ўсюды крывава адбіты.

Усходні тэатр:

Без вялікшых бітв.

Італьянскі тэатр.

Італьянскіе сілы, памыкаўшыеся загарадзіць нам дарогу з гор у даліну, адкінуты магутным ударам. У вечары нямецкіе войскі ўварваліся ў загарэўшыйся Цівідале — першае места ў даліне. Італьянскі фронт да самаго Адрыатыцкаго мора адступае. На ўсей лініі нашы корпусы ціснуць ворагоў. Гэрц, за каторы йшло гэтулькі бітв на Ізонцо, ўзят сягоньня раніцай аўстрыяцкімі дывізіямі. Узяты больш за 80.000 палонных і больш за 600 гармат.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ШТОКГОЛЬМ. Парлямэнт і сэнат Бразыліі ўсемі галасамі прынялі рэзолюцію аб палажэньні вайны між Бразыліей і Нямеччынай.

ПАРЫЖ. (Гавас). Парлямэнт перэвагай 288 галасоў проці 137 высказаў давер'е міністэрству пасьля заявы новаго міністра заграні́чных спраў, Барту, аб патрэбе вярнуць Францыі Эльзас-Лётарынгію, атрымаць заплату за страты і заверэньня на будучыну.

ПАРЫЖ. (В.Т.Б.). Амэрыканскі генэральны штаб апавешчае:

Некольki батальёнаў нашаго першаго экспэдыцыйнаго корпуса занялі мейсцо на пазыціях побач с францувамі супроць ворагоў.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). На усходнім беразі Англіі і ў Паўночным моры ізноў затоплены 6 параходаў і 1 парусьнік ёмкасьцю разам 26.000 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Атлянтыцкім акіані і ў канал Ляманш мы ізноў затапілі 29.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У канал Ляманш і ў Паўночным моры нашы падводные лодкі ізноў затапілі 18.500 тонн.

На поўначы ад Остэндэ 27 кастрычніка паабедзі нашы мінаносцы і лятуны атакавалі лёгкіе сілы ворагоў. Ворагі пасьпешна адступілі. Відаць было некольki ўзрывоў.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі ізноў затапілі навакол Англіі 4 параходы і 1 парусьнік.



Спісак беларускіх кніжак.

Ведаючы цану кнігі, найлепей прыслаць грошы наперад — гэтак таней каштуе перасылка.

(Кніжкі азначэные *біс* — выйшлі і лацінскімі і «рускімі» літэрамі.

Навуковые даступные для усіх.

Назва	Цэна руб.	кап.
біс Ян Баршчэўскі, першы беларускі пісменнік. Біографічны нарыс Р. Зэмкевіча	—	20
Praktyčnye rady ab harodnictwie	—	7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	—	15
біс Цукер, В. Тройцы	—	3
біс Гутаркі аб гаспадарцы	—	3
біс Як ратаваць уздутую жывёлу	—	3
біс Як бараніцца ад халеры	—	1
біс Як рабіць добрые рамовые вульлі	—	5
біс Зямельная справа у Новай Зэляндіі	—	3
біс Кароткая гісторыя Беларусі—Власта	—	60
Bł. Andrej Boboła mučynik	—	5
Pčalina—żywiołka małaja a karyści daje mnoha	—	30
Як багацеюць чэскіе селяне	—	10
Як выбіраць дэпутатоў у Гас. Думу	—	3
На дарозе да новаго жыцьця. А. Новіны	—	20
Alkahol	—	2
Rady dla matak	—	3
Św. Jozafat Kuncewič	—	3
Našto biełarusam gazety	—	3
Колькі слоў аб дзявочай опратцы на Беларусі	—	10

Беларускіе тэатральные творы.

Назва	руб.	кап.
Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожэшко	—	70
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, Чэхова	—	25
Мядзьведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	—	30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі	—	35
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі, Кропіўніцкаго	—	35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3-х дзеях	—	60
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі, А Володськаго	—	30
«Паўлінка», камэдыя у 2 дзеях, Я. Купалы	—	75
Снатворны мак. Сцэна для дзіцячых тэатроў	—	10
Betlejka	—	5

Беларускіе музыкальные творы.

Назва	руб.	кап.
Беларускі песеньнік з нотамі	—	15
Biełaruskie pieśni z notami I čaść. Sabraŭ A. Hrynewič	—	30
Biełaruskie pieśni z notami II čaść. Sabraŭ A. Hrynewič i A. Ziaziula	—	25
Беларускіе песьні разложэные на 4 голасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас	—	3
Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.		
біс А хто там ідзе? Я. Купалы, муз. Рогоўскаго	—	10

Гадавікі.

Наша Ніва 1906 году	1 р. — к.	Наша Ніва 1910 году	3 р. — к.
„ „ 1907 „	15 р. — к.	„ „ 1911 „	3 р. — к.
„ „ 1908 „	5 р. — к.	„ „ 1912 „	5 р. — к.
„ „ 1909 „	3 р. — к.	„ „ 1913 „	2 р. 50 к

Календары 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 г. па 15 к., 1915 г. па 20 кап. 1916 г. па 15 кап., 1917 г. па 20 кап.

Повесьці і апаведаньня прозай.

Назва	руб.	кап.
біс Гэдалі, Э. Ожэшко	—	6
біс Казка аб вадзе	—	3
Архіп і Лявонка,—М. Горкаго	—	8
У дому лепей.—Новіча	—	4
„Маладая Беларусь“. Сэрыя I-я сшытак 1-шы	1	—
„Маладая Беларусь“ „ „ сшыт. II-гі	1	—
біс Зборнік «Нашай Нівы» № 1	—	15
біс Зборнік «Нашай Нівы» № 2	—	20
Амэрыканец—А. Новіча	—	10
Бярозка і др.—Ядвігіна Ш.	—	5
Беларускіе казкі	—	5
Хілібэртава пакута, Амфітэатрова	—	5
Апаведаньня—Тараса Гушчы	—	10
Abrazki — Zmitraka Biaduli	—	15
„Маладая Беларусь“. Сэр. 1-шая. Сшытак 3	1	—
Колядная пісанка 1913 г.	—	10
Нёмнаў дар—Тараса Гушчы	—	6
Тоўстае палена — Тараса Гушчы	—	5
Апаведаньня — Галубка	—	6
Праклёнышы — Л. Гвозда	—	6
Аб чым шэпацелі лісьця	—	6
Стражнік.—Сцёпкі Бірыло	—	10
Васількі. Зборнік апаведаньннёў Ядвігіна Ш.	—	30
Родные зьявы. Зборнік апаведаньнёў. Т. Гушчы	—	60
Ня ўсе-ж разам ягомосьці!—Апаведаньне Лесіка	—	5
Сыгнал. Апаведаньне Гаршына	—	5
Якім бяздольны. Петры Беларуса	—	10
Рунь. Зборнік апаведаньнёў Максіма Гарэцкаго	—	40
Вялікодняя пісанка. Зборнік	—	30

Вільня, Завальная 7. Беларуская Кнігарня.

Прысылаючы грошы почтай трэба адрэсаваць так: **Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Lastowski.**

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар Язэп Салавей.